

19 Locucións latinas

A

A contrariis: Pola contra; dise do argumento que partindo da oposición entre dous feitos, conclúe de un o contrario do que xa se sabe do outro.

A contrario sensu: Pola razón contraria. En sentido contrario; aplícase ás interpretacións en canto resultan ser explicacións ou declaracións do sentido dunha cousa.

A fortiori: con máis razón, por maioría de razón.

A lite: relativo ao proceso.

A pari: á par; dise do argumento fundado en razóns de semellanza e de igualdade entre o feito proposto e o que de el se conclúe.

A posteriori: polo que vén despois, pola experiencia; indica unha demostración pola que hai que ir do efecto á causa, ou das propiedades dunha cousa á súa esencia. Trátase dunha argumentación conforme as consecuencias. Vulgarmente úsase por posteriormente.

A potiori: de maior valor, máis importante, mellor, preferíbel; argumentación de síntese que conclúe e reforza un conxunto de xuízos, indicando a última demostración lóxica que con maior razón lle corresponde ao argumento desenvolvido.

A priori: polo que precede; argumentación que dá a entender que algo está considerado antes de todo exame. Dise dos coñecementos que son independentes da experiencia.

A quo: do cal; désígnase o xuíz ou tribunal contra cuxa sentenza se interpuxo un recurso.

A simili: por semellanza.

Ab absurdo: por absurdo.

Ab aeterno: desde a eternidade, que non ten principio ni fin; atribúeselle o sentido de permanente ou que dura moito tempo.

Ab imo pectore: desde o fondo do corazón; expresa franqueza e sinceridade e tamén significa de corazón, de verdade, con seguridade ou con afecto.

Ab intestato: sen testamento; dise do causante da sucesión que morreu ab intestato, é dicir sen testar. Ab intestato escríbese separado.

Ab initio: desde o principio.

Absit: fóra, apártate; Deus me libre. Vocábulo latino usado para rexeitar algún obxecto ou alguén que causa aversión. Exprésase o desexo de que algunha cousa estea ou vaia lonxe de quen fala ou de que Deus o libre dela.

Accésit: aplícase á recompensa inferior inmediata ao premio en certames científicos, literarios ou artísticos os premios accésit.

Acta non verba: feitos e non só palabras.

Ad calendas graecas: para as calendas gregas, nunca.

Ad cautelam: por cautela, por precaución.

Ad eundem gradum: ao mesmo grado; aplícase ao caso do graduado universitario que ingresa noutra universidade, ao mesmo nivel, sen exame previo.

Ad eventum: eventualmente; aplícase ao caso da formulación dunha cuestión subsidiaria, para ser considerada ad eventum.

Ad exemplum: como exemplo; (1ª) o que se propón, como paradigma, para ser imitado ou evitado, segundo se considere bo ou malo, respectivamente; (2ª) utilízase para demostrar unha tese cun exemplo.

Ad extra: para fóra; dise da actitude que asume quen só fala para o público.

Ad hoc: para isto; aplícase ao que se di ou ao que se fai só para un fin determinado. Adoita empregarse, nun proceso, para o caso do nomeamento dun xuíz ou dun funcionario ad hoc.

Ad libitum: ao agrado; constitúe unha típica cláusula que pode conter un contrato, polo cal o seu cumprimento queda librado, definitivamente, á vontade da parte beneficiaria da cláusula ad libitum.

Ad litem: para o xuízo; o vocábulo emprégase referido ao proceso, verbi gratia administrador, procurador, titor ou curador ad litem e tamén para designar un domicilio especial nun litixio o domicilio ad litem.

Ad litteram: á letra, literalmente, conforme ao sentido estrito do texto; aplícase á reprodución escrita do dito. Actas ad litteram dunha conferencia.

Ad usum: segundo o costume ou uso.

Addendum: o que debe engadirse; trátase das notas adicionais ao final dunha obra; en plural os addenda.

Adversus: contra, cara a; dise daquelo que é contrario, desfavorábel ou oposto ao que se desexa ou se pretende.

Alea iacta est: a sorte esta botada.

Aliud pro alio: unha cousa por outra.

Altius non tollendi: non construír máis aló de certa altura.

Animo domini: con intención de propietario.

Animo donandi: con vontade de doar.

Animo iniurandi: con intención de inxuriar.

Animo lucri faciendi: con intención de lucro.

Animo novandi: coa vontade de innovar.

Animus adiuvandi: coa intención de axudar.

Animus confidenti: ánimo de confesar.

Animus contrahendi: coa intención de contratar.

Animus corrigendi: coa intención de defender.

Animus delinquendi: coa intención de delinquir.

Animus difamandi: coa intención de difamar.

Animus donandi: ánimo de doar.

Animus fraudandi: coa intención de defraudar.

Animus furandi: coa intención de roubar.

Animus habendi: coa intención de ter.

Animus iniuriandi: ánimo de inxuriar.

Animus iocandi: coa intención de divertirse.

Animus lucrandi: ánimo de lucro.

Animus necandi: ánimo de matar, dise do ánimo do autor dun homicidio cualificado ou dun asasinato.

Ante factum: ante o feito.

Ante meridiem: antes do mediodía; abreviatura a.m.

Apertis verbis: con palabras terminantes; dise dun concepto, idea ou proxecto rexeitado apertis verbis.

Argumentum: argumento; razón que se aduce en favor de algo. O argumentum trata do razoamento usado para probar ou demostrar algo ou para convencer a outro do que se afirma ou se nega.

Argumentum a contrario: argumento por oposición.

Argumentum a fortiori: argumento por razón máis forte.

Argumentum a posteriori: argumento de acordo coas consecuencias.

Argumentum a simili: por semellanza; emprégase a *argumentum a simili* para referirse a un argumento que se fundamenta en motivos de semellanza ou de igualdade entre dous feitos.

Argumentum ad absurdum: argumento absurdo; o *argumentum ad absurdum* consiste en demostrar que unha afirmación é válida, porque a interpretación contraria resultaría absurda.

Auctoritate: coa autoridade de; emprégase sempre seguido do nome da persoa que xustifica a afirmación.

Axis mundi: eixe ou centro do mundo; o que se considera o centro de algo, en torno ao que vira todo o demais. Os fillos son o *axis mundi* dos pais.

B

Benefactum: boa acción, beneficio. ben que se fai ou se recibe.

Bis: dúas veces; numeral que engadido a calquera número enteiro, indica que tal número repetiuse por segunda vez e na técnica lexislativa úsase para designar o segundo engadido a un artigo ou norma dunha lei vixente, sen que se altere a numeración orixinal. Véxase: ter, quáter, quinquies, sexies, septies e octies.

Bona fides semper præsimitur, nisi mala adesse probetur: a boa fe sempre se supón, se non se proba que houbo mala fe.

Breviloquens: concisión; brevidade no modo de expresar os conceptos.

Breviloquentis: de poucas palabras; dise do que é parco nas súas expresións.

C

Cætera desunt: o resto falta; utilízase para indicar que a parte restante dun manuscrito non existe.

Captatio benevolentiae: captar a simpatía.

Carpe diem: vive o día, aproveita o día presente.

Causa obligationis: motivo de obriga.

Circa: preto de, ao redor de, aproximadamente; úsase para indicar unha data aproximada de acontecemento dun feito *circa* 1000 e abréviase c. seguido do ano.

Cogito, ergo sum: penso, logo existo; no medio dun grande escepticismo Descartes (s. XVII) chega ao coñecemento da súa propia existencia por medio do pensamento *cogito, ergo sum*, xa que non importa canto profunda sexa a miña dúbida, porque debo existir para dubidar.

Cognita causa: con coñecemento de causa.

Compendium: compendio; resumo en grao sumo selecto dunha obra, porque se trata dunha exposición breve na que se recompila e se sintetiza o esencial de algo.

Conditio sine qua non: condición sen a cal non é posíbel, condición inescusábel; emprégase para referirse a algo que non é posíbel sen unha condición determinada, porque é aquela sen a que non se fará unha cousa ou se terá por non feita.

Confer: compárese; vocábulo latino usado nos escritos para indicarlle ao lector algo que debe verse ou consultarse; a súa abreviatura é Cf. ou cf., indistintamente.

Consensus: asenso, consentimento; dise que hai existencia de *consensus* especialmente referido ao de todas as persoas que compoñen unha corporación, pola coincidencia de opinións ou de pareceres entre os consultados ou os que deben resolver a cuestión. Distinto é o acordo que é unha decisión acordada tras un debate.

Contra naturam: contrariamente á natureza; aplícase aos casos *contra naturam* que resultan ser contrarios ao normal ou regular nunha orde de cousas.

Contradictio in terminis: contradición nos termos; dise dun argumento que padece de contradicións internas. Non debe dicirse 'autocontradición', senón simplemente 'contradición'.

Coram loqui: en presenza dunha persoa, falar cara a cara; aplícase á dilixencia procesual, denominada *careo*, pola cal se poñen fronte a fronte dúas persoas co obxecto de aclarar a verdade.

Coram populo: en público; amosarse en público na presenza de todos.

Corpus delicti: corpo do delito, trátase do conxunto de aspectos materiais do delito, de comprobación obxectiva que confirman a súa existencia.

Culmen: culminación, cume, apoxeo; chegar ao máximo grado dalgunha carreira. Chegar unha cousa á posición máis elevada que pode ter.

Culpa in comitendo: negligencia no xeito de actuar.

Culpa in contrahendo: culpa precontractual; dise da violación da obriga de dilixencia, que as partes deben observar tamén no transcurso das relacións que preceden ao contrato mesmo.

Culpa in contrahendo: negligencia ao contratar.

Culpa in custodiendo: negligencia na garda.

Culpa in eligendo: negligencia na elección.

Culpa in omittendo: negligencia na omisión.

Culpa in vigilando: negligencia na vixilancia.

Culpa lata: negligencia grave.

Culpa levis: negligencia leve.

Cum laude: con honras. Aplícase á cualificación dunha tese doutoral.

Curriculum vitæ: historial; apuntamento do historial profesional ou da capacidade profesional dunha persoa. Comunmente emprégase soa a palabra curriculum e abréviase C.V.

D

De cuius: daquel, de quen; da persoa cuxa sucesión se trata.

De facto: de feito.

De iure: de dereito.

De lege ferenda: en tanto se refire a unha lei a ditarse; alúdese á lei, pero non tal como é, senón como tería que ser.

De lege lata: en tanto se refire a unha lei en vixencia; é dicir, aquela norma legal, que aínda con imperfeccións, é a que hai que observar por atoparse vixente. Diríxese á lei tal como é.

Decipi non censetur qui scit se decipi: no pode considerarse enganado quen sabe que o está.

Decursus honorum: carreira de honras; paso sucesivo por todos os cargos desempeñados.

Dei gratia: a Deus grazas; agradecemento.

Delirium tremens: delirio con axitación provocado polo abuso de bebidas alcohólicas.

Desideratum: o máis digno de ser apetecido; en plural é desiderata. É sinónimo de aspiración ou ideal.

Deus ex machina: Deus desde a máquina; expresión teatral. Dá a entender a intervención feliz que resolve de súpeto unha situación crítica.

Dicere ab reo: falar en favor do reo; aplícaselle ás testemuñas que sen incriminar ao reo, falan ben del.

Dictum: dito; concepto sentencioso. Dise da motivación que dá o fundamento a unha decisión xudicial e polo tanto, respecto da técnica recursiva, o dictum é o obxecto preciso da impugnación.

Dies ad quem: termo dun prazo; sinala o día final do prazo.

Dies utiles: días hábiles.

Divide et impera: divide e vencerás; dise que desunindo os ánimos e as vontades se introduce discordia que debilita á oposición.

Dixi: dixen (úsase como fórmula final dun discurso ou para indicar que non se altera o que se dixo ou resolveu).

Doctus cum libro: sabio co libro; aplícase ás persoas que incapaces de pensaren por si mesmas, buscan as ideas nas obras alleas.

Dubito ergo cogito, cogito ergo sum: dubido logo penso, penso logo existo.

Dura lex sed lex: a lei é dura pero é a lei.

E

Ego: eu; o ser espiritual do ser humano, a mente.

Erga omnes: contra todos, respecto de todo; aplícase para cualificar aqueles dereitos cuxos efectos se producen con relación a todos.

Ergo: polo tanto, logo; por conseguinte.

Errare humanum est: errar é humano.

Et cætera: e o resto, e o demais, etcétera.

Et sequentes: e os seguintes; abreviatura et seq. É o plural de et sequentia.

Et sequentia: o que segue, o seguinte; áchase referido a un texto. Abréviase et seq. e o plural é et sequentes.

Ex abrupto: arrebatadamente, de improviso, é unha expresión adverbial. Lanzou un exabrupto. Non confundir con exabrupto que é un substantivo, que se escribe xunto e significa saída de ton, devandito inoportuno.

Ex æquo: con igual mérito, por igual, con igualdade; alude á clasificación por igual mérito empate.

Ex animo: sinceramente, sen reservas, de bo grado; aplícase ao caso das expresións que por seren realizadas ex animo son abertas e tinguidas de sinxeleza e veracidade.

Ex cathedra: desde a cátedra; familiarmente indica un ton maxistral e decisivo, aínda que en ocasións pedante.

Ex contractu: por contrato.

Ex gratia: designa un pagamento feito como favor.

Ex lege: de acordo coa lei, segundo a lei, conforme o establecido.

Ex lege: da lei, segundo a lei.

Ex libris: dos libros; inscrición que adoita colocarse nos libros co nome ou iniciais do dono, co fin de marcar a súa posesión. É invariábel en número: os ex libris. É incorrecto escribilo xunto *exlibris.

Ex officio: de oficio, oficialmente; emprégase nos casos nos que o impulso procesual nun litixio se realiza ex officio e non se deixa librado só ás partes. Tamén cando a designación dun auxiliar da xustiza, exempli gratia un perito é designado ex officio, dunha lista oficial e non a proposta dunha das partes.

Ex pari: de igual a igual.

Ex professo: a propósito, con particular intención; debe escribirse separado ex professo, pero non xunto e tampouco precedido da preposición de (*de exprofesso).

Ex proprio iure: por dereito propio.

Ex tunc: desde entón; característica das normas que teñen efecto retroactivo.

Exceptio firmat regulam: a excepción confirma a regra; a regra, polo seu efecto erga omnes aplícase á xeneralidade, agás nos casos exceptuados que acontecen de cando en cando, os que por tal motivo corroboran a regra.

Exceptio mali processus: excepción de negligente defensa; trátase da excepción que o demandado por unha pretensión regresiva pode opoñer ao non llo citar como terceiro ao proceso onde se determinou a responsabilidade, verbi gratia o dono da cousa causante do dano pode pedir a citación do responsábel directo, como así o principal tamén pode pedir a do seu dependente.

Exceptio veritatis: excepción da verdade; aplícase á posibilidade de demostrar, nos delitos de calumnias e injurias e mediante a exceptio veritatis, a certeza da expresión ofensiva.

Exempli gratia: por exemplo; abreviatura e.gr.

Extra legem: fóra da lei.

Extra muros: fóra da cidade ou en lugares non poboados; dá a entender que non existe a seguridade que pode haber na cidade.

Extra tempora: fóra de tempo; úsase como cualificativo de extemporáneo, é dicir impropio do tempo no que se produce, acontece ou se realiza o acto xurídico, xeralmente por vencer o prazo acordado pola lei ou os xuíces para cumprir determinado acto.

F

Factotum: suxeito que desempeña todos os mesteres.

Favor libertatis: en favor da liberdade; aplícase á interpretación das normas legais que favorecen a liberdade dun detido.

Fiat: Fágase, visto e prace, consentimento ou mandato para que unha cousa teña efecto.

Fluctuat nec mergitur: flota sen afundirse; aplícase a persoa posuidora de valores que, pese ás contrariedades da vida, guían o seu comportamento persoal.

Fortuna non addit sapientiam: a fortuna non dá a sabedoría.

Fumus boni iuris: aparencia de bo dereito; a verosimilitude do dereito invocado é un dos elementos requiridos polas leis procesuais para que o xuíz poida decretar medidas preventivas durante o xuízo.

G

Grosso modo: dun modo imperfecto ou superficial, por riba, máis ou menos, resumidamente, aproximadamente.

H

Habeas corpus: que teñamos o corpo; dereito de todo detido a comparecer ante un xuíz, no marco dun proceso constitucional, xa por vía de acción, recurso ou excepción, o que deberá resolver sobre a legalidade da súa detención.

Habeas data: que teñamos os datos; dereito de toda persoa, no marco dun proceso constitucional a tomar coñecemento persoal dos datos a ela referidos e da súa finalidade, que consten en rexistros ou bancos de datos públicos, ou os privados destinados a prover informes, e en caso de falsidade ou discriminación, para esixir a supresión, rectificación, confidencialidade ou actualización daqueles.

Habemus confitentem reum: temos un acusado que confesa; dise da acusación con fundamento só en aspectos parciais da confesión do reo.

Hic et nunc: aquí e agora; decontado, agora mesmo.

Homo homini lupus: o home é un lobo para o home;

Homo splendidus: persoa distinguida; ilustre, insigne. Dise dos homes célebres.

Honoris causa: por causa de honra; a título honorífico.

Horror vacui: medo ao baleiro. Aristóteles defendía que a natureza aborrece o baleiro natura abhorret vacuum, é dicir, que se rexe polo principio do horror vacui.

I

Ianuæ clausum: a portas pechadas; sen asistencia do público, reservadamente. Aplícase ás audiencias dos tribunais cando se realizan ianuæ clausum pola natureza reservada do litixio evitando así o strepitu fori.

Ibidem: aí mesmo, no mesmo lugar; abreviatura íbid.

Id est: isto é; abreviatura i. e.

Idem: o mesmo, a mesma cousa; abreviatura id.

Ignorantia legis neminem excusat: a ignorancia da lei a ningún escusa.

Improba verba: palabra detestábel, abominábel; as improba verba son as que fan sentir aversión ou repugnancia respecto do suxeito que as pronuncia, de forma tal que o impulso natural sexa afastarse ou desexar que desapareza.

Improbis litigator: litigante temerario; o improbus litigator é aquel que demanda ou se excepciona a propósito da súa falta de razón ou sen motivo que valla.

In absentia: en ausencia; aplícase, tamén aos casos de situacións en rebeldía.

In abstracto: en abstracto; dise dos principios que establecidos in abstracto non se comprobán logo na realidade.

In aeternum: para sempre.

In albis: en branco; sen comprender o que se oe. Úsase cos verbos deixar ou quedar.

In ambiguo: en ambigüidade; confuso. Refírese a aquilo que queda no incerto.

In articulo mortis: na hora da morte; verbi gratia matrimonio in articulo mortis. Dicir in articulo mortis é incorrecto.

In crescendo: en aumento, en desenvolvemento.

In dubiis favorabilior pars est eligenda: na dúbida deberá elixirse o máis favorábel á parte; sempre se deberá estar pola subsistencia dos dereitos, así ad exemplum respecto da existencia da persoa por nacer, na dúbida de nacer ou non con vida, presúmese que o nasciturus naceu vivo.

In dubiis, abstine: na dúbida, abstente; é un aforismo que se aplica para evitar que se emitan xuízos sen o debido e fundado convencemento.

In dubio: na dúbida; aplícase a aquilo que queda na incerteza.

In dubio magis contra fiscum est respondendum: en caso de dúbida deberá decidirse en contra do fisco. Expresa unha protección á parte máis débil da relación, aínda cando na práctica da Administración o aforismo non ten unha correcta aplicación.

In dubio pro reo: na dúbida a favor do reo; principio de dereito constitucional polo cal o xuíz para condenar debe achar no seu fallo un estado de certeza afirmativa que, afastándoo de toda dúbida, destrúa o estado de inocencia do reo.

In extenso: por extenso, detalladamente, en toda a súa extensión; completamente, íntegro no que se refire a un texto. Escríbese separado, non inextenso.

In extremis: no último momento, nas últimas, en trazo de morte. Ten aplicación ao caso do que se acha nos últimos instantes da existencia, verbigracia o testamento realizado in extremis.

In fieri: emprégase para designar aquilo que está por facer; Enxeñeiro *in fieri* é un enxeñeiro a piques de se graduar, pero sen o título que o formalice.

In fine: ao final; emprégase para indicar que a referencia a un texto está ao final dun parágrafo ou dunha páxina.

In fraganti: no mesmo momento, no instante, na allada; sorprendido no mesmo momento que se está cometendo o delito. Fulano foi sorprendido *in fraganti*.

In media res: na metade, no medio.

In medio stat virtus: a virtude esta no medio; e afastada dos extremos.

In pectore: no peito, no pensamento; dise das resolucións tomadas pero aínda non dadas a coñecer.

In propria persona: na súa propia persoa; alude a persoalmente e non por medio de apoderado para que procesualmente o litigante ou imputado compareza diante do tribunal ou realice actos in propria persona.

In situ: no sitio, no propio lugar.

In solidum: en total, de maneira total, polo todo; expresa a facultade ou obriga que, sendo común a dúas ou máis persoas, pode exercerse ou debe cumprirse de maneira total por cada unha delas.

In terminis: en último lugar, en última instancia.

In utroque iure: nun e outro dereito; úsase para expresar que alguén é graduado nos dous dereitos, civil e canónico. Tamén pode dicirse soamente in utroque (nun e outro).

Index: índice, catálogo.

Inter nos: entre nós; úsase familiarmente en frases como: Agora inter nos direiche o que en realidade sucedeu.

Interposita persona: persoa interposta, home de palla; aplícase ao caso do que, aparentando obrar por conta propia, intervén nun acto xurídico por encargo e en provecho doutro.

Interpretatio latu sensu: interpretación en sentido amplo.

Interregnum: interregno; désígnase ao espazo de tempo en que un Estado non ten soberano. Nos estados parlamentarios é o intervalo desde que se interrompen ata que se renovan as sesións das Cortes.

Ipsa facto: polo feito mesmo, no acto, agora mesmo, inmediatamente.

Ipsa iure: polo mesmo dereito.

Item: igualmente, tamén.

Iusto pretio: por prezo xusto.

L

Lapsus: (1ª) erro; (2ª) apartarse do razoábel ou do seu deber, verbigracia ter un lapsus.

Lapsus cáلامي: erro da pluma; é dicir cometido ao escribir.

Lapsus carnis: lapso da carne.

Lapsus linguæ: erro de lingua; erro cometido ao falar.

Lapsus memoriae: lapso da memoria, esquecemento momentáneo.

Lato sensu: en sentido amplo; aplícase ás interpretacións en canto resultan ser explicacións ou declaracións do sentido dunha cousa.

Legendum: debe lerse; úsase para indicar como debe ser lido un texto.

Lex non scripta: refírese á lei natural, que é a verdade gravada no corazón de todo ser humano e integra o dereito natural.

Libera arbitrium: libre arbitrio, libre albedrío; úsase para sinalar a capacidade de propia actuación que posúe o home baseada na reflexión e a liberdade de elección.

M

Magister dixit: díxoo o mestre; dise dun argumento que non admite réplica.

Manu longa: coa man longa; xuridicamente úsase respecto do pródigo cuxa prodigalidade nos actos de administración e disposición dos seus bens expoñen á súa familia á perda do patrimonio.

Mare magnum: multitude confusa de cousas; o seu plural é invariábel: os mare magnum.

Mens sana in corpore sano: mente sa en corpo san.

Metu publicæ potestatis: temor suscitado pola autoridade; dise do medio empregado polo mal funcionario público para obter dos particulares exaccións indebidas. Mediante o uso do metu publicæ potestatis configúrase o delito de concusión.

Modus operandi: modo de actuar, ou de facer.

Modus vivendi: modo de vivir; norma de conduta.

Motu proprio: por propia iniciativa; dise do acto que nace da vontade. É incorrecto escribir propio ou antepoñerlle de.

Mutatis mutandis: cambiando o que se deba cambiar; cos cambios necesarios.

N

Ne varietur: para que non cambie nada; aplícase a quen, en realidade e pese ás súas promesas, non quere cambiar nada do establecido.

Neminem lædit qui suo iure utitur: Ninguén fai dano por exercer o seu dereito.

Nemo censetur ignorare legem: a ignorancia da lei non exime do seu cumprimento.

Nemo gratis mendax: ninguén é mentireiro gratuitamente; a mentira presupón un proveito para o mentireiro, aínda sen recompensa, porque ninguén mente de balde ou gratuitamente.

Nequaquam: non, de ningún xeito; emprégase para afirmar un non rotundo.

Nihil ad rem: nada á cousa; emprégase para facer referencia a algo que non ten nada que ver co asunto en cuestión.

Nihil medium: non hai termo medio; indica que a elección deberá realizarse entre as dúas opcións ou cousas igualmente malas.

Nihil obstant: nada obsta, nada empece.

Nihil obstat: non hai obxección, nada obsta.

Nihil pretiosus tempore: nada hai máis precioso que o tempo; dise que o tempo é ouro pero o valor do ouro pódese recobrar, en cambio o tempo perdido, perdido está. Aplícase aos longos e custosos procesos xudiciais respecto do tempo que se perde, que os converte nunha real inxustiza.

Non grata: non benvida; aplícase á persoa que, por motivos concretos, non é aceptada nunha comunidade, declarándoa persoa non grata.

Numerus clausus: número pechado; (1ª) aplícase ao caso das vacantes ou prazas de número fixo ou limitado en institucións públicas ou privadas e (2ª) para designar a todo sistema que, polo taxativo, non permita saírse del.

O

Ope legis: por obra da lei.

Opere citato: obra citada; emprégase nun texto para evitar a repetición dunha referencia; abreviatura op. cit.

P

Paradigma: exemplar, paradigmático; dise do modelo cousa ou persoa digna de ser imitada e ten aplicación nas ciencias xurídicas respecto dalgúns pronunciamentos xurisprudenciais que, pola autoridade xudicial da que emanan, convértense en paradigma da intelixencia dun texto legal.

Peccata minuta: erro, falta ou pecado leve.

Per capita: por cabeza, por persoa, por habitante; *exempli gratia* renta per capita.

Per saecula: para sempre.

Per saecula saeculorum: por sempre eternamente, polos séculos dos séculos.

Per se: por si mesmo.

Persona non grata: persoa mal vista, non grata.

Post meridiem: despois do mediodía, pola tarde; posmeridiano. Abreviatura p.m.

Post mortem: despois da morte.

Post scriptum: posdata, o que se engade a unha carta xa concluída e asinada; abreviatura p.s.

Pro domo sua: en prol da propia causa ou do seu propio proveito; alúdese con ela ao xeito egoísta con que obran algúns.

Pro rata: en proporción.

Propio nomine: no seu propio nome.

Q

Quorum: número necesario.

Res non verba: feitos, non palabras.

S

Sic: así, tal cal (úsase entre parénteses para citar un autor textualmente ou para reflectir unha transcripción fiel, aínda que o orixinal estea errado).

Sine die: sen data fixa, sen día, adiado indefinidamente.

Statu quo: no estado que, o estado en que están as cousas.

Stricto sensu: en sentido estrito.

Sui generis: da súa especie, do seu propio xénero, especial, peculiar.

T

Tempus fugit: o tempo voa.

U

Urbi et orbi: á cidade e ao mundo.

Ut infra: como abaixo (se di).

Ut supra: como arriba (se dixo ou está escrito).

V

Vae victis: ai dos vencidos!.

Vale: deséxoche saúde (fórmula antiga de despedida nas cartas).

Verba volant, scripta manent: as palabras voan, o escrito permanece.

Verbi gratia: por exemplo.

Verbum pro verbo: palabra por palabra.

Vide: véxase.

Viva voce: de viva voz, verbalmente.

Vox populi: voz do pobo, do dominio público.